

Магістр 1 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

PEST-АНАЛІЗ МАКРОСЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено сутність PEST-аналізу та визначено значення його використання для виявлення макроекономічних факторів впливу на діяльність підприємств машинобудівної галузі України у конкурентному середовищі функціонування. Виявлено політичні, економічні, технологічні та соціокультурні фактори впливу на машинобудівну галузь.

Аннотация. Исследована сущность PEST-анализа и определено значение его использования для выявления макроекономических факторов влияния на деятельность предприятий машиностроительной отрасли Украины в конкурентной среде функционирования. Выявлены политические, экономические, технологические и социокультурные факторы влияния на машиностроительную отрасль.

Annotation. The nature of PEST-analysis has been studied and the value of its use for the detection of macroeconomic factors influencing the activities of enterprises of the engineering industry of Ukraine in the competitive environment has been evaluated. Political, economic, technological and socio-cultural factors influencing the machine-building industry have been identified.

Ключові слова: PEST-аналіз, макросередовище, стратегічний аналіз, галузь машинобудування.

Сучасний етап розвитку української економіки характеризується значним зростанням конкурентної боротьби більшості промислових підприємств. Такі умови передбачають здійснення ринкових перетворень, що приведуть до переходу до нових методів стратегічного управління, які зможуть забезпечити стійкий стан розвитку у мінливому зовнішньому середовищі.

Однією з найважливіших галузей промисловості будь-якої країни є машинобудування, яке відіграє значну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства і є основою економіки будь-якої країни. Машинобудування забезпечує комплексну механізацію й автоматизацію виробництва, бере участь у прискоренні науково-технічного прогресу, виготовляючи засоби виробництва для різних галузей народного господарства.

У сучасних складних економічних умовах функціонування більшість підприємств машинобудування опинилися в кризовому становищі. Серед об'єктивних причин цього явища можна назвати негативні тенденції у внутрішньому середовищі суб'єктів господарювання та підвищення динамічності й невизначеності факторів зовнішнього середовища, що мають одночасний і різноспрямований вплив на перебіг процесів перетворень на підприємстві. Унаслідок одночасного посилення негативного впливу зовнішніх факторів і накопичення протиріч у внутрішньому середовищі підприємства стають руйнування його організаційного, економічного й виробничого механізмів функціонування, динамічне наростання проблем за відсутності своєчасних застережливих дій.

Важливе місце серед заходів, що забезпечують успішне виведення підприємства з кризи та адаптації до значних змін у зовнішньому середовищі, займає впровадження стратегічного управління на підприємстві.

Дослідженням даної тематики займається цілий ряд вчених, таких, як: Ачкасова О. В., Бартишевська Ю. М., Довгань Л. Є., Колісник М. К., Трухан О. Л., Шапуров О. О. та ін. [1 – 6].

Метою статті є визначення основних загроз та можливостей, які зумовлені зовнішнім середовищем, для підприємств машинобудівної галузі, що функціонують в Україні.

Одним з інструментів стратегічного управління є PEST-аналіз, який дає змогу визначити сукупність факторів зовнішнього впливу на функціонування підприємства.

PEST-аналіз – це інструмент, призначений для виявлення політичних (*political*), економічних (*economy*), соціальних (*society*) і технологічних (*technology*) аспектів зовнішнього середовища, що можуть уплинути на стратегію розвитку машинобудування.

Політичні аспекти важливі тому, що вони регулюють владу, яка визначає ділове середовище машинобудування та одержання ключових ресурсів для його діяльності. Основна причина вивчення економіки – це створення картини розподілу ресурсів на рівні держави, що є найважливішою умовою діяльності галузей машинобудування. Аналіз економічних факторів впливу повинен мати системний характер і здійснювати комплексний моніторинг стану економіки країни та світової економіки в цілому, користуючись офіційною інформацією органів статистики та урядових звітів.

Здійснюючи аналіз економічних факторів впливу, необхідно звертати увагу на такі: темп економічного зростання, рівень безробіття, процентні ставки, продуктивність праці, податкова та нормативна база і багато інших.

Аналіз соціокультурних факторів впливу дозволяє спрогнозувати зміни очікувань споживачів на основі зміни структури населення та міграції. Підприємство зацікавлене у високому рівні соціальної захищеності населення, а отже, і потенційних споживачів товарів, робіт або послуг даного підприємства. Ключовий показник – демографічний, оскільки від нього залежить потенціал зростання ринку та наповнення його споживачами.

Дослідження технологічних факторів призводить до вдосконалення технологій на підприємстві, можливості оновлення технічної оснащеності підприємства для виробництва нової продукції або надання більш якісних послуг.

Запровадження нових технологій у виробництві веде за собою зростання продуктивності праці, оптимізації використання трудових ресурсів та основних засобів. У зв'язку з жорсткою конкуренцією та боротьбу за клієнтів, аналіз технологічного середовища – це забезпечення підприємства інформацією, що дозволить йому вчасно та адекватно реагувати на новинки науки і техніки.

Отже, на основі викладеного матеріалу можна сформувати матрицю PEST-аналізу, яку наведено у таблиці.

Таблиця

PEST-аналіз машинобудівної галузі України

Політичні фактори (P)	Економічні фактори (E)
<ol style="list-style-type: none"> Недовіра суспільства до влади та її органів [6]. Понад 90 % підприємств машинобудування є недержавними, що практично виключає державне регулювання [6]. Відсутність чітких стратегічних намірів щодо майбутнього національного промислового комплексу [1]. Необхідність додержання норм СОТ у законодавчій і нормативній діяльності щодо імпорту-експорту [2]. Нестабільність правового середовища 	<ol style="list-style-type: none"> Висока вартість банківських кредитів. Нестабільність валютного курсу. Зростання конкуренції зовнішнього ринку. Значні проблеми існують у взаємодії промисловості з фінансовим сектором, що не дозволяє забезпечувати потреби галузі в обігових коштах та інвестиціях [1]. Низька рентабельність виробництва. Відсутність потужних господарюючих суб'єктів, здатних на рівних конкурувати з іноземними ТНК
Соціокультурні фактори (S)	Технологічні фактори (Т)
<ol style="list-style-type: none"> Середній вік працівників на багатьох машинобудівних підприємствах перевищує 55 р. [2]. Значний вплив за кордон висококваліфікованих спеціалістів, пов'язаних зі створенням і застосуванням комп'ютеризованих виробництв. Недооцінка ролі машинобудування як основи економічної та соціальної захищеності значної частини населення. Зниження привабливості праці в машинобудуванні. Низька престижність праці у виробничій сфері. 	<ol style="list-style-type: none"> Незначна інноваційна активність підприємств. Практично все виробництво здійснюється на технічно відсталій, морально застарілій виробничій базі, створеній ще за радянських часів (30 – 50 років тому) [5]. Продукція, що виробляється, у більшості своїй є морально застарілою, з низьким рівнем автоматизації та інтелекту технології виробництва. Практично призупинено вибуття зношеного обладнання, продовжується його експлуатація.

Таким чином, у сучасних економічних умовах все більшого значення набуває стратегічних підхід до управління підприємством, у рамках якого здійснюється визначення й реалізація довгострокової стратегії, що забезпечить ефективне функціонування підприємства в умовах надзвичайно високої невизначеності й нестабільності.

Проведений PEST-аналіз макросередовища підприємств машинобудівної галузі є відправною точкою у формуванні фінансової стратегії з метою уникнення та запобігання загроз або використання конкурентних переваг підприємства для гармонійного функціонування у макросередовищі, зниження негативних впливів на діяльність підприємства.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Ачкасова О. В. Набір стратегій вітчизняних машинобудівних підприємств у сучасних умовах / О. В. Ачкасова // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 12. – С. 150–154. 2. Бартишевська Ю. М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи / Ю. М. Бартишевська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – № 1(8). – С. 19–25. 3. Довгань Л. Є. Стратегічне управління : навч. посіб. / Л. Є. Довгань, Ю. В. Каракай, Л. П. Артеменко. – К. : Центр учбової літератури. – 2009. – 440 с. 4. Колісник М. К. Антикризове управління виробничо-господарськими структурами у машинобудуванні / М. К. Колісник. – Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – 208 с. 5. Трухан О. Л. Стратегічний аналіз у системі управління підприємствами / О. Л. Трухан // Вісник ЖДТУ "Економічні науки", – 2009. – № 1(47). – С. 137–140. 6. Шапуров О. О. Стан і тенденції розвитку машинобудування / О. О. Шапуров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 45.